

Nr 61.

Ankom till riksdagens kansli den 25 maj 1938 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning av väckta motioner om provisorisk pensionsförstärkning åt pensionerade befattningshavare i statens tjänst m. m.

I åtskilliga inom riksdagen väckta, till bankoutskottets förberedande handläggning hänvisade motioner hava, på sätt i det följande angives, förslag framställt om provisorisk pensionsförstärkning åt pensionerade befattningshavare i statens tjänst m. m.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 161 av herr *Bäcklund* jämte tre av kammarens övriga ledamöter, med instämmande i motionens syfte av en ledamot av kammaren, och den andra inom andra kammaren under nr 190 av herr *Tengström* jämte två av kammarens övriga ledamöter, med instämmande i motionens syfte av två ledamöter av kammaren, har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att, i avvaktan på en mera allmän och definitiv reglering av nu gällande bestämmelser rörande pensionering av statens tjänstemän, däri inbegripet jämväl med pension redan avgångna sådana, tilldela samtliga pensionerade statstjänstemän, civila som militära, ett provisoriskt pensionstillägg att, räknat från och med den 1 juli 1938 och intill dess nya bestämmelser rörande ifrågavarande pensionsväsende kunna varda beslutade och träda i kraft, utgå med 300 kronor per pensionär och år; eller, därest detta icke skulle befinnas genomförbart, ett provisoriskt pensionstillägg att utgå enligt följande grunder, nämligen med 180 kronor till pensionär boende inom ortsgrupp I, 240 kronor till pensionär boende inom ortsgrupp II och 300 kronor till pensionär boende inom ortsgrupp III; allt enligt den för folkpensioneringen gällande ortsgrupperingen».

I motion II: 62 hemställer vidare herr *Lundqvist* jämte två av andra kammarens övriga ledamöter, »att riksdagen måtte besluta att till alla, som åtnjuta pension enligt civila eller militära tjänstepensionsreglementet, fr. o. m. den 1 juli 1938 skall utbetalas provisorisk pensionsförstärkning med 180 kr. per år och pensionär».

I en inom andra kammaren under nr 191 väckt motion hava herrar *Åqvist* och *Bergvall* hemställt, »att riksdagen ville besluta, att provisorisk pensionsförstärkning till ett belopp av 180 kr. per år skall utgå till f. d. befattningshavare, vilka varit anställda inom förvaltningsgrenar, för vars tjänstemän civila resp. militära pensionsreglementena äro gällande».

I motion II: 279 har slutligen herr *Brädefors* jämte två av andra kammarens övriga ledamöter hemställt, »att riksdagen måtte besluta från den 1 januari 1938 bevilja samtliga statens pensionärer ett tillfälligt pensions-tillägg med samma belopp som tillfälligt lönetillägg utgår för statens befattningshavare».

Såsom stöd för sistnämnda yrkande hänvisas till motiveringen i motionen II: 278 med förslag om utredning rörande en generell förbättring av pensionsförmånerna för statens tjänstemän och arbetare. I sistnämnda motion har herr *Brädefors* jämte två av andra kammarens övriga ledamöter hemställt, »att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag för förbättring av pensionsbestämmelserna för tjänstemän och arbetare i statens tjänst, även för de redan pensionerade, med avseende på förhöjningen av de lägre befattningshavarnas pensioner samt dyrortsgruppering av pensionerna».

Beträffande motiveringen för de framställda yrkandena får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna.

Till utskottet hava från *styrelsen för pensionerade statstjänstemäns riksförbund* överlämnats ett antal till utskottet ställda framställningar från till förbundet anslutna lokalföreningar av innehåll, att utskottet måtte i möjligaste mån beakta de i motionerna framförda önskemålen.

Utskottet. De yrkanden på provisorisk pensionsförhöjning, vilka innefattas i motionerna I: 161 och II: 190, likalydande, II: 62, II: 191 och II: 279, avse i huvudsak beredande av en förbättring av samtliga nu utgående pensioner till förutvarande anställningshavare i statens tjänst. Enligt motionärernas uppfattning har behovet av en dylik pensionsförbättring sedan länge gjort sig starkt gällande. I motionerna uttalas, att det framstår såsom en allvarlig brist i det nuvarande statliga pensioneringssystemet, att ifrågavarande pensioner icke — i motsats till löner och folkpensioner — äro differentierade med hänsyn tagen till levnadskostnadernas växlande höjd på skilda orter utan avvägda i relation till lönerna å billigaste ort, trots att det övervägande antalet pensionärer äro bosatta å dyrare orter. Pensionerna äro därför i flertalet fall alltför låga i förhållande till avlöningsförmånerna. Motionärerna framhålla vidare, att de under helt andra förhållanden än de nu rådande fastställda pensionsbeloppen i och för sig i många fall måste — även med beaktande av den pensionsförhöjning, som år 1925 tillerkändes vissa äldre pensionärer, och å pensionerna utgående dyrtidstillägg — anses vara väl knappt tillmätta. Den allmänna levnadskostnadsstegringen under de senare åren har härjämte kommit att verka i en för pensionärerna ekonomiskt ogynnsam riktning. Genom beslut av 1937 års riksdag hava statstjänstemännen beretts viss kompensation för den inträdda fördyringen i form av provisorisk avlöningsförstärkning. Pensionärerna däremot hava icke kommit i åt-

njutande av någon motsvarande förmån. I betraktande av nu angivna omständigheter har det synts motionärerna vara med rättvisa och billighet för enligt, att de redan avgångna anställningshavarna komma i åtnjutande av en pensionsförstärkning. Denna bör enligt motionärernas mening snarast genomföras såsom ett provisorium i avvaktan på en definitiv reglering av utgående pensioner i samband med den revision av nu gällande pensionsbestämmelser, som kan förväntas bli en följd av ett beslut om lönereglering för befattningshavarna vid den civila statsförvaltningen.

Den provisoriska pensionsförstärkningen bör enligt motionärernas förslag så avvägas, att densamma icke kommer att föregripa en blivande definitiv pensionsreglering. I anslutning härtill föreslås, att den årliga pensionsförstärkningen för envar pensionär bestämmes till följande belopp, nämligen enligt motionerna II: 62 och II: 191 till 180 kronor, enligt motionerna I: 161 och II: 190, likalydande, till 300 kronor eller, alternativt, till 180, 240 och 300 kronor inom respektive ortsgrupper enligt för folkpensioneringen gällande grunder samt enligt motionen II: 279 till samma belopp — 132 respektive 216 kronor — med vilka provisorisk avlöningsförstärkning till statens tjänstemän utgår.

Vad sålunda i ovanberörda motioner anförts och föreslagits finner utskottet i stort sett vara värt beaktande. Otvivelaktigt har behovet av en pensionsförbättring för statens pensionärer under de senare åren allt mera gjort sig gällande. De skäl, som föranlett beslutet om en provisorisk avlöningsförstärkning för statstjänstemännen, torde med fog kunna åberopas till stöd för beviljande av en provisorisk förstärkning jämväl av nu utgående statspensioner. Utskottet har därför funnit sig böra i princip giva sin anslutning till förslaget att åtgärder snarast möjligt vidtagas för förbättrande av pensionärernas ställning. Emellertid är utskottet icke berett att utan förslag i ämnet från Kungl. Maj:t tillstyrka riksdagen att fatta beslut i frågan. De i motionerna framställda yrkandena äga nämligen en synnerligen stor ekonomisk räckvidd. Med utgångspunkt från det nuvarande antalet pensionärer skulle en pensionsförhöjning av exempelvis 180 kronor för var och en av dem medföra en årlig statsutgift av omkring 2 700 000 kronor. Härtill kommer, att en lämplig avvägning av pensionsförstärkningen näppeligen kan åvägabringas utan en närmare utredning i ärendet. Då enligt utskottets mening en dylik utredning bör verkställas genom Kungl. Maj:ts försorg, vill utskottet förorda, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t gör framställning i sådant syfte. Med hänsyn till behovet av snara åtgärder synes det angeläget, att utredningen slutföres inom sådan tid, att förslag om provisorisk pensionsförstärkning kan föreläggas 1939 års riksdag.

Vad härefter angår det i motionen II: 278 gjorda yrkandet, avser densamma utredning om en generell förbättring av pensionsförmånerna för dels i tjänst varande anställningshavare, dels ock redan pensionerad personal. I sistnämnda del torde motionen få anses besvarad genom vad ut-

skottet här ovan anført. Vad angår den i motionen berörda frågan om en reglering av blivande pensioner, får utskottet erinra därom, att 1936 års lönekommitté i sitt den 16 december 1937 avgivna betänkande med förslag till civilt avlöningsreglemente förutsatt, att en allmän översyn av gällande pensionsbestämmelser kommer till stånd. Denna fråga har sålunda i huvudsak redan bragts inför Kungl. Maj:t. Med hänsyn härtill synes det icke påkallat, att, såsom i motionen ifrågasatts, riksdagen nu skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning rörande revision av gällande pensionsbestämmelser. Vid sådant förhållande torde motionen, i den del varom nu är fråga, icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

I samband med den ifrågasatta revisionen av gällande pensionsbestämmelser torde enligt utskottets mening en definitiv reglering av redan beviljade pensioner böra äga rum.

Utskottet vill i detta sammanhang framhålla angelägenheten av att här avsedda översyn av pensionsbestämmelserna och reglering av äldre pensioner måtte bedrivas med all möjlig skyndsamhet. Till undvikande av de olägenheter, som måste vara förenade med ett bibehållande efter löneregleringens ikraftträdande av gällande, på nu utgående löner baserade pensionsunderlag, vore det givetvis i hög grad önskvärt, om förslag i ämnet kunde framläggas redan för 1939 års riksdag. Enligt vad utskottet inhämtat lära emellertid, så vitt nu kan bedömas, förutsättningar härför näppeligen vara för handen. Desto starkare förefaller behovet av ovan omhandlade provisoriska pensionsförstärkning.

Vad slutligen angår den i flertalet föreliggande motioner upptagna frågan om dyrortsgradering av pensionerna synes densamma böra göras till föremål för prövning i samband med översynen av pensionsbestämmelserna.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

1) att riksdagen må besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville i huvudsaklig överensstämmelse med vad utskottet här ovan förordat låta verkställa utredning och till 1939 års riksdag inkomma med förslag till provisorisk pensionsförstärkning; samt

2) att motionerna I: 161 och II: 190, likalydande, II: 62, II: 191, II: 278 samt II: 279 må anses besvarade med vad utskottet ovan anført och hemställt.

Stockholm den 25 maj 1938.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Åkerberg, Holmström, Danielsson*, Sundvik, von Horn, Bodin i Visby, Leander och Ohlin*;

från andra kammaren: herrar Holmgren, Lovén, Andersson i Falkenberg, K. A. Westman, Osberg, Svedman*, Eriksson i Sandby* och Sundström i Vikmanshyttan*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.